

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

گروه علوم انسانی

کمیته تخصصی اقتصاد و بازرگانی

در جلسه ۳۳۷ (فوق‌العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۸ که در
ادامه جلسه ۴۱۴ شورای عالی برنامه‌ریزی تشکیل شد به تصویب رسید.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

گروه: علوم انسانی
رشته: اقتصاد انرژی
دوره: کارشناسی ارشد

کمیته تخصصی: اقتصاد و بازرگانی
گرایش:
کد رشته:

شورای عالی برنامه ریزی در جلسه ۳۳۷ (فوق العاده) سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۸ که در ادامه جلسه ۴۱۴ تشکیل شد براساس طرح دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده، و مقرر می‌دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم‌الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می‌باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۸ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

رای صادره جلسه ۳۳۷ (فوق العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۸،

(ادامه جلسه ۴۱۴ شورای عالی برنامه ریزی)

در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

رای صادره جلسه ۳۳۷ (فوق العاده) شورای سرپرستان مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۸، در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی، صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین

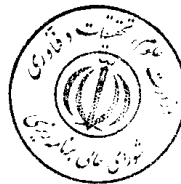
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

مقدمه و اهمیت دوره

از مهمترین و مقدس ترین اهداف مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تقویت و استحکام بخشیدن به استقلال اقتصادی و فراهم آوردن زمینه های رشد اقتصادی در قالب موازین اسلامی است. از ضروریات حصول این هدف، تربیت و تجهیز کارشناسی است که از لحاظ علمی و عملی بتوانند نسبت به برنامه ریزی کلان تولید و مصرف انرژی کلان تولید و مصرف انرژی اقدام کنند. تربیت اشخاصی که قدرت درک و تجزیه و تحلیل تئوریهای مختلف در زمینه انرژی را دارا بوده و قادر به ارائه راه حلهایی جهت مشکلات و مسائل در این زمینه حساس باشند و هدف کلی ایجاد این دوره کارشناسی ارشد بشمار می رود.

هدف

هدف از تشکیل این دوره عبارتست از تامین نیروی انسانی مورد نیاز وزارت نفت (نفت و گاز و پتروشیمی که بتوانند در طول مدت آموزش خود آمادگی لازم را در زمینه های مشروح ذیل کسب نمایند.

- ۱- تجزیه و تحلیل موضوعات مختلف اقتصاد انرژی از قبیل ساختار بازار نفت و مشتقات آن و سایر انرژیها، قیمت گذاری، صرفه جوئی، جانمایی، بازار یابی و بازرگانی بین المللی انواع مختلف انرژی.
- ۲- شناخت تحولات سیاسی و سازمانها و مجامع بین المللی مربوط به انرژیهای مختلف.
- ۳- بهره گیری از شناخت کلی مراکز مصرف، اهداف و طرز عمل مجامع بین المللی در امر توسعه بازاریابی نفت و فرآورده های نفتی و تولیدات پتروشیمی.
- ۴- برنامه ریزی تولید و مصرف انرژی در بخشهای مختلف اقتصادی.
- ۵- برنامه ریزی کلان در رابطه با تولید و مصرف انرژی و تعیین خط مشی و رهنمود در رابطه با برنامه ریزی بلند مدت در سطح کشور.
- ۶- آشنائی با تکنولوژی موجود در جهان و بهره گیری از آن در زمینه تولید، پالایش، توزیع و مصرف و بازاریابی انرژی.

مدت دوره و سایر مشخصات

طول دوره بر اساس مقررات آئین نامه کارشناسی ارشد است و دانشجویان در این مدت بطور تمام وقت به تحصیل اشتغال خواهند داشت و نظام آموزشی آن مطابق آئین نامه و مصوبات شورای عالی برنامه ریزی است.

واحد های درسی

برنامه کارشناسی ارشد رشته اقتصاد انرژی دارای ۳۲ واحد است .
واحدهای درسی این دوره به شرح زیر است .

دروس اجباری	۱۷ واحد
دروس اختیاری	۹ واحد
پایان نامه	۶ واحد

جمع ۳۲ واحد

هر دانشجو موظف است دروسی را تحت عنوان دروس پیش نیاز که در این برنامه مشخص شده است بر حسب مورد بنابه تشخیص گروه آموزشی بگذراند.

ضرریب

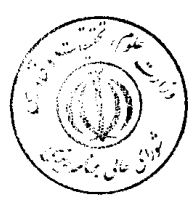
مواد امتحانی

۱	- زبان عمومی و تخصصی (انگلیسی)
۴	- اقتصاد خرد
۴	- اقتصاد کلان
۲	- ریاضی
۲	- آمار
۲	- انرژی

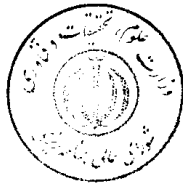
فصل دوم :

عناوین و تعداد واحدهای درسی دوره

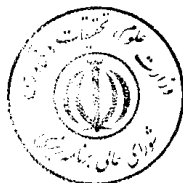
فصل سوم :

سرفصل دروس

الف: دروس پیشنهادی دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

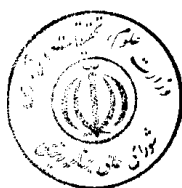
پیشنیاز یا ارکان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
		۶۴	۶۴	۴	شیمی نفت	۵۱۰
		۶۴	۶۴	۳	اکتشاف و تولید (عملیات بالادستی)	۵۱۱
		۶۴	۶۴	۴	پالایش نفت و گاز (عملیات پائین دستی)	۵۱۲
		۳۲	۳۲	۲	حمل و نقل نفت خام ، گاز و فرآورده های نفتی	۵۱۳
		۳۲	۳۲	۲	صنایع پتروشیمی	۵۱۴
		۶۴	۶۴	۴	اصول حسابداری و مدیریت مالی	۵۱۵
		۶۴	۶۴	۴	اقتصاد خرد (۲)	۵۱۶
		۶۴	۶۴	۴	اقتصاد کلان (۲)	۵۱۷
		۴۸	۴۸	۳	زبان تخصصی	۵۱۸
		۴۸	۴۸	۳	اقتصاد سنجی	۵۰۴
					————— جمع —————	

ب - دروس اجباری دوره کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی

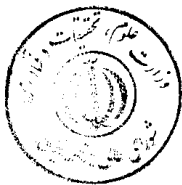
کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		پیش‌نیاز یا دروس ارائه درس
			تئوری	جمع	
۶۰۱	اقتصاد خرد	۴	۴۴	۶۴	
۶۰۲	اقتصاد کلان	۴	۶۴	۶۴	
۶۱۰	اقتصاد سنجی	۳	۴۸	۴۸	
۷۰۷	اقتصاد منابع طبیعی	۳	۴۸	۴۸	۶۰۱
۷۰۸	اقتصاد انرژی	۳	۴۸	۴۸	۶۰۱
جمع		۱۷	۲۷۲	۲۷۲	-

ج - دروس اختیاری (۹ واحد) *

پیشنیاز یا دروس ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	گذرید
	عملی	نظری	جمع			
۶۰۱ و ۶۰۲		۴۸	۴۸	۳	اقتصاد توسعه	۶۳۰
۶۰۱ و ۶۰۲		۴۸	۴۸	۳	اقتصاد ایران	۷۴۰
۶۰۱		۴۸	۴۸	۳	تجارت بین الملل	۷۰۳
۶۰۱		۴۸	۴۸	۳	بازاریابی بین الملل	۷۳۰
-		۴۸	۴۸	۳	بیمه حمل و نقل بین المللی	۷۳۱
-		۴۸	۴۸	۳	اصول مالی و حقوق بازرگانی بین المللی	۷۳۲
جمع						

* دانشجویان می توانند با نظر گروه آموزشی دروس اختیاری خود را از بین دروس سایر برنامه های کارشناسی ارشد رشته اقتصاد انتخاب کنند.

اقتصاد خرد

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف : آشنایی با نظریه‌های اقتصادی در خصوص کردارهای اقتصاد افراد، خانواده‌ها و بنگاه‌ها، در چهارچوب بازارهای مختلف

سرفصل درس : (۶۸ ساعت)

مقدمه - نقش نظریه، طبیعت و قلمرو اقتصاد، اقتصاد تحققی و ارزشی (Positive & Normative Econ)، اقتصاد خرد

۱- نظریه مصرف‌کننده

مفاهیم اساسی، ترجیحات مصرف‌کننده و انواع آنها، نظریه ترجیحات آشکار شده - مطلوبیت و انواع توابع مطلوبیت - انتخاب مصرف‌کننده، انتخاب‌های بهینه برای ترجیحات مختلف و بهینه‌سازی - مصرف و تقاضا، مقایسه روشهای همکس و اسلاتسکی، اثر درآمدی دارایی بر تقاضای اضافه رفاه مصرف‌کننده - مسئله انتخاب در موارد ریسک - رفتار در موارد ناطمینانی.

۲- نظریه بنگاه

مفاهیم اساسی، بهینه‌سازی، هدف به حداکثر رسانی سود بنگاه خطوط سود برابر - توابع، تولید، تکنولوژی، منحنیهای هم مقدار تولید (تولید یکسان) - هزینه و توابع - تابع تقاضای نهاده‌ها - نظریه بازی‌ها

۳- بازار رقابت کامل

فرض رقابت کامل، توابع تقاضا، توابع عرضه، عرضه کوتاه مدت و بلند مدت بنگاه، عرضه صنعت در کوتاه مدت و بلند مدت، تعادل بازارکار.

۴- بازار انحصار کامل

انحصار و موضوع کارایی اقتصادی - بیشینه کردن سود و کمینه کردن هزینه، تبعیض قیمت، رقابت انحصاری.

۵- نظریه توزیع

مروری بر قیمت‌گذاری عوامل تولید، تابع تقاضا برای عامل تولیدی در شرایط رقابت کامل - در شرایط انحصار در خرید ....

۶- نظریه اطلاعات

اقتصاد کلان

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف : بررسی سیستم حسابداری ملی، تحصیل اجزای تشکیل دهنده تقاضا و عرضه کل، تنظیم مدل ایستای کلان و ارزیابی آثار سیاست‌ها پولی، مالی و درآمدی بر متغیرهای کلان در قالب این مدل، تحلیل روند قیمت‌ها، بیکاری و ارتباط بین آنها و بالاخره آشنا نمودن دانشجویان با مفاهیم رشد اقتصادی از عمده مسائلی است که در این درس مورد توجه می‌باشد.

سرفصل درسی : (۶۸ ساعت)

۱- مرور اجمالی از مفاهیم و متغیرهای کلان، تحلیل حسابداری ملی، کاربرد شاخص قیمت‌ها در تحلیل‌های کلان.

۲- تحلیل تقاضای کل :

چگونگی تعیین درآمد در قالب مدل دو و سه بخش، مفاهیم ضریب افزایش، (منحنی IS) - تحلیل بازارهای پول و اوراق قرضه، عرضه و تقاضای پول، منحنی IM - مدل تعادل ایستا در بخش تقاضای اقتصاد، منحنی تقاضای کل، ارزیابی آثار سیاست‌های پولی و مالی و اختلالات در بخش تقاضای اقتصاد.

۳- تحلیل عرضه کل :

تجزیه و تحلیل بازار کار، تابع تولید، آثار تغییر قیمت‌ها، دستمزدها و انتظارات قیمتی - به دست آوردن منحنی عرضه کل، اختلالات در بخش عرضه اقتصاد.

۴- مدل تعادل ایستای کلان :

تعیین مقدار تعادلی درآمد، اشتغال، قیمت‌ها و نرخ تزیل - ارزیابی آثار سیاست‌های پولی و مالی بر متغیرهای کلان - ارزیابی آثار سیاست‌های درآمدی (سیاست‌های کنترل قیمت و دستمزدها).

۵- اقتصاد کلان باز :

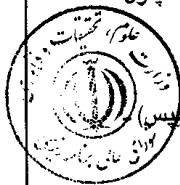
دخاله بخش تجارت خارجی، تحرک بین‌المللی سرمایه، تحلیل تراز پرداختها، آثار سیاست‌های پولی و مالی در شرایط متنوع نرخ ارز در اقتصاد باز.

۶- تعمیم مدل تعادل ایستای کلان :

تحلیل اجمالی از : تئوریهای مصرف و سرمایه‌گذاری - تئوریهای تقاضا و عرضه پول (تعیین مقدار تعادلی درآمد، اشتغال، قیمت‌ها و نرخ بهره در قالب مدل تعمیم یافته).

۷- تحلیل‌های پویا (میان مدت) :

تحلیل روند قیمت‌ها (تورم)، دستمزدها، رابطه میان تورم و بیکاری (منحنی فیلیپس) معرفی اجمالی از مفاهیم رشد و ویژگی‌های کلی مدل‌های رشد اقتصادی.

اقتصاد سنجی

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با روشهای بر آورد و آزمون الگوهای اقتصادی

سرفصل دروس (۴۸ ساعت)

۱- الگوهای یک معادله :

مقدمه ای بر الگوهای رگرسیون ، الگوی رگرسیون دو متغیره ، الگوی رگرسیون چند متغیره ، همبستگی پیاپی و واریانس ناهمسانی ، پیش بینی با استفاده از الگوی رگرسیون یک معادله ای

۲- الگوهای معادلات همزمان :

مسئله شناسائی ، برآورد پارامترها با استفاده از الگوهای مختلف ، کاربرد الگوهای معادلات همزمان .

۳- الگوهای سریهای زمانی

ویژگیهای سریهای زمانی استوکاستیک ، مدلهای خطی سریهای زمانی ، برآورد الگوهای سریهای زمانی ، پیش بینی با استفاده از الگوهای سریهای زمانی .

اقتصاد منابع طبیعی

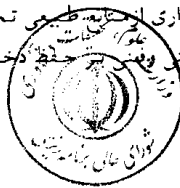
شماره درس :

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیش نیاز :

هدف : آشناسدن با الگوهای تحلیل بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدیدپذیر و ناپذیر و ارزیابی تأثیر سیاست‌های حفاظتی و معنای حفظ ذخایر و جریان بهره‌برداری از آنها.

سرفصل دروس :

۱- زمین

اجاره، قیمت و مقدار زمین - دیدگاه کلاسیک و نئوکلاسیک در باره زمین عرضه و تقاضای زمین اهمیت، موقعیت زمین، انگروان تون و شکل توسعه یافته آن - تأثیر نظام بهره‌برداری از زمین بر کارایی و امتیازات بهره‌برداران - انگری کردن دهبینه زمینهای شهری و کشاورزی.

۲- آب

قیمت، عرضه و تقاضای آب - نحوه ذخیره و توزیع آبهای سطحی - شیوه‌های بهره‌برداری از آبهای زیرزمین - چگونگی بخش سیلاب - ارزیابی منابع و هزینه های سرمایه گذاری در منابع آب.

۳- شیلات

انگروی بهره‌برداری از منابع طبیعی مشترک به طور آزاد و تحت مراقبت - انگوی زیست اقتصادی شیلات - تنظیم بهره‌برداری توسط دولت از طریق وضع مالیات، تعیین سهمیه و صدور پروانه - ارزیابی سرمایه گذاری برای پرورش ماهی در آبگیرهای داخلی - بررسی تعاونیهای صیادی.

۴- جنگل و مرتع

تابع رشد درختان و بوته ها - زمان مطلوب قطع اشجار دوره کاشت و برداشت، تأثیر نظام بهره‌برداری از جنگلها و مراتع در حفظ و استفاده از آنها - نحوه تعیین ظرفیت مراتع، اقتصاد مراتع و جنگلهای مخروطی.

۵- محیط زیست

تعریف، تقسیم بندی و تحلیل اثرات خارجی - منابع و هزینه های جلوگیری از آلودگی -
شیوه ها و ابزارهای مختلف حفاظت محیط زیست، ارزیابی تأثیر قانون لاضرر، نقش بخش
عمومی و نهاد بازار در حفظ محیط زیست.

۶- معادن

الگوی بهره برداری از معدن توسط یک بنگاه وکل صنعت - عوامل
مؤثر بر نرخ بهره برداری، تأثیر ساخت بازار بر نحوه و میزان بهره برداری، تأثیر تکنولوژی
و کشف ذخائر جدید.

۷- نفت و انرژی

بررسی و تحلیل بازار داخلی و بین المللی نفت و سوخت - نحوه قیمت گذاری نفت
و توزیع آن در بازار داخلی - بررسی نقش اوپک و عملکرد آن - تحلیل الگوهای رفتاری
برای اوپک - سیاست مطلوب بهره برداری از ذخایر نفت و گاز.

اقتصاد انرژی

تعداد واحد: ۳

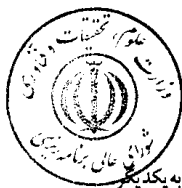
نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ۶۰۱

هدف: آشنایی با مفاهیم انرژی، منابع انرژیهای مختلف (میرا و قابل احیاء) خواص فیزیکی و شیمیایی مواد انرژی زا به خصوص نفت، اجزاء تشکیل دهنده انرژیها، کاربرد، تغییر و تبدیل مشتقات، ارزیابی کمی و کیفی، ارزش حرارتی، هزینه تولید و سرمایه گذاری.

سرفصل درس: (۴۸ ساعت)

- ۱- تعاریف انرژی - اهمیت انرژی
- ۲- منابع انرژی زا: انرژیهای فسیلی، انرژیهای غیر فسیلی، انرژیهای تمام شدنی انرژیهای قابل احیاء، انرژی نفت، انرژیهای جانشین.
- ۳- نفت، شن های آغشته به نفت *TAR SAND* رسوبات مجرف نفت دار *SHALE OIL* نفت خیلی سنگین.
- ۴- نفت مصنوعی (سنتتیک)
- ۵- گاز طبیعی: خواص فیزیکی و شیمیایی، گاز طبیعی غنی، گاز طبیعی مایع شده (*LNG*) مایعات گازی (*NGL*) مایعات طبیعی گازی (*CONDENSATE*)، بنزین طبیعی (*C5+*)
- ۶- گاز مصنوعی
- ۷- ذغال سنگ، انواع ذغال سنگ، خواص فیزیکی و شیمیایی و ...
- ۸- انرژی هسته ای: منابع، مکانیسم سوخت، راکتورها، مشکلات محیط زیست
- ۹- سایر انرژی ها: آبی، ژئوترمال، بیوماس، باد، امواج دریا، خورشید و ...
- ۱۰- محاسبه ارزش حرارتی منابع انرژی زای مختلف، واحدهای انرژی و فاکتورهای تبدیل انرژیها به یکدیگر
- ۱۱- هزینه تولید انرژی و سرمایه گذاری
- ۱۲- جغرافیای ذخایر انرژی در جهان
- ۱۳- منابع اطلاعاتی در زمینه انرژی: تلکسها و سیستم های *ON Line* پلاتس - رویتر و ...، نشریات عمومی و تخصصی، مقالات، سمینارها، کنفرانسها، کنگره ها و غیره، کتب، دائرةالمعارف ها و نظایر آن.
- ۱۴- کافی بودن منابع طبیعی: (تأثیر منابع طبیعی تمام نشدنی در رشد اقتصادی: جمع بندی کلی از مباحث که درس شامل آن خواهد بود).
- ۱۵- اقتصاد و انرژی شامل: نهایی گرایی، رقابت (قابلیت رقابت)، اقتصاد رفاه.
- ۱۶- استخراج یا برداشت از ذخایر و (مکانیسم بازار): تئوری مکانیسم بازار کامل، نارسائی های بازار.
- ۱۷- مسائل تخصیص منابع.
- ۱۸- سیاست های مربوط به انرژی: مدل های پیش بینی مصرف انرژی، بخش عرضه، بخش تقاضا. عرضه و مصرف انرژی های اولیه در مناطق مختلف جهان، مصرف انرژی های اولیه در بخش های مختلف اقتصاد، عرضه و تقاضای انرژی های اولیه در گذشته و پیش بینی مصرف آن در آینده.
- ۱۹- سیاست های انرژی دولت ها: رشد اقتصادی / رشد مصرف انرژی، بازدهی انرژی، صرفه جویی در انرژی.
- ۲۰- مسائل کاهش مصرف انرژی در صورت وجود یا فقدان منابع انرژی جانشین
- ۲۱- نادر بودن منابع طبیعی: فیزیکی، اقتصادی
- ۲۲- اثرات سرمایه گذاری های جدید بر عرضه آتی انرژی
- ۲۳- سیاست های دولت ها در مورد محیط زیست و نقش آنها در استخراج منابع انرژی

اقتصاد توسعه

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: اقتصاد خرد میانه ۱ و اقتصاد کلان میانه ۱

هدف: هدف کلی این درس عبارت است از ارتقاء مهارت دانشجویان علاقمند اقتصاد توسعه در تجزیه و تحلیل ماهیت اختلاف بین کشورهای "توسعه نیافته" و کشورهای "در حال توسعه" و نظریات متنوعی که در زمینه رشد و توسعه اقتصادی در تاریخ عقاید اقتصادی اعتبار علمی کسب نموده است. در این درس تأکید خاص در بررسی و آزمایش روشهایی خواهد بود که احتمالاً ممکن است موجبات رفاه اقتصادی بیشتری را در چهارچوب اقتصاد اسلامی فراهم سازد.

سرفصل درس: (۴۸ ساعت)

۱ - مفهوم توسعه اقتصادی و ضرورت مطالعه آن
۲ - خصوصیات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع در حال توسعه و شاخص‌های تعیین کننده آنها.

۳ - تئوریهای توسعه اقتصادی به اختصار

الف: نظریه کلاسیک‌ها

ب: نظریه نئوکلاسیک‌ها

ج: تئوریهای توسعه اقتصادی معاصر

د: محدودیت تئوریهای توسعه اقتصادی

۴ - تحلیل‌های خرد در اقتصاد توسعه نیافتگی

الف: رشد جمعیت

ب: مهاجرت، شهرنشینی و بیکاری و عوامل تعیین کننده دستمزدها

ج: نقش نهادهای بازار و مالکیت خصوصی بعنوان عوامل یا موانع توسعه اقتصادی

د: پس‌انداز و منابع عرضه سرمایه

ه: توزیع درآمد

۵ - مدل‌های توسعه اقتصادی کلان، مدل‌های دوبرخشی برای یک اقتصاد بسته (بخش صنعت و کشاورزی)

الف: مدل لوتیس

ب: مدل فی‌رائیس

ج: مدل ایشی‌کاوار

د: مدل ملر - لیل

۶ - بخش کشاورزی

الف: اهمیت بخش کشاورزی در امر توسعه اقتصادی

ب: ویژگیهای معادله تولید بخش کشاورزی

خانواده بعنوان واحد تولید

زمین عامل اصلی تولید

قابلیت زیاد جایگزینی عوامل تولید کار و سرمایه

قابلیت تقسیم پذیری عوامل تولید
شکاف زیاد بین بازده تولید این بخش و سایر بخش ها
ج: دوگانگی در بخش کشاورزی
د: رابطه بخش کشاورزی و سایر بخش ها
ه: نیروی کار و اشتغال در بخش کشاورزی
ز: تولید مواد غذایی و منابع افزایش آن
ح: سیاست دولت در بخش کشاورزی

۷ - بخش صنعتی

الف: تعریف ویژگیهای رشد صنعتی، مراحل مختلف توسعه صنعتی
ب: حجم و ترکیب تولیدات صنعتی در امر توسعه اقتصادی
ج: دوگانگی در بخش صنعتی، رقابت بین بخش صنعتی مدرن و صنایع سنتی
د: عوامل رشد و توسعه بخش صنعتی
عرضه سرمایه: سرمایه گذاریهای داخلی، سرمایه گذاریهای خارجی انترپرنور: داخلی، خارجی
ز: عوامل تعیین کننده اشتغال و دستمزد در بخش صنعتی

۸ - اقتصاد باز: توسعه و تجارت خارجی

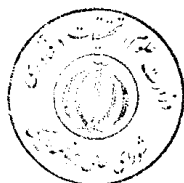
الف: بخش تجارت خارجی در مدل های توسعه اقتصادی
ب: توسعه اقتصادی با استفاده از روش صادرات کالاهای اولیه و مواد خام
ج: توسعه اقتصادی با استفاده از روش صادرات کالاهای صنعتی
د: توسعه اقتصادی با استفاده از جانشینی کالاهای وارداتی

۹ - اقتصاد باز: انتقال سرمایه و تکنولوژی

الف: سرمایه گذاری مستقیم
ب: کمک های خارجی و روش "شکاف"
ج: انتقال تکنولوژی مناسب برای بخش صنعتی و کشاورزی
د: انتقال مناسب تخصص ها و مهارت ها

۱۰ - بخش دولتی و توسعه اقتصادی

الف: مخارج دولت: حجم و ترکیب آن
ب: مخارج جاری دولت، مخارج سرمایه های بخش عمومی
ج: نحوه تأمین مخارج جاری و سرمایه ای دولت

اقتصاد ایران

تعداد واحد : ۳

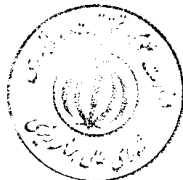
نوع واحد: نظری

پیشینیا از:

هدف: شناخت وضعیت، مشکلات و امکانات رشد و سرمایه گذاری و فعالیت اقتصادی در کل و در بخشهای مختلف کشور

سرفصل دروس : (۴۸ ساعت)

- ۱- تاریخ و اقتصاد ایران از گذشته های دور تا انقلاب مشروطیت (بحث کلی)
- ۲- جمعیت، سرزمین و الگوهای سکونتی
(شامل: جمعیت، ترکیب سنی و جنسی، تحول جمعیتی، وضعیت طبیعی و اقلیمی، الگوهای زیستی و عشایری، روستائی و شهری)
- ۳- سازماندهی فعالیتهای اقتصادی
- مبانی قانون
(شامل قانون اساسی، قانون برنامه و بودجه، قانون محاسبات، قوانین پولی و بانکی، قوانین مالیاتی، قوانین تجارت، کار و بیمه های اجتماعی، قانون شوراها، قوانین مربوط به شرکتهای دولتی، قانون اجرائی اصل ۴۹ قانون اساسی، قوانین مربوط به بخشهای دولتی، تعاونی، خصوصی).
- نقش و جایگاه دولت در اقتصاد
- نظام برنامه ریزی و بودجه
- نظام مالیاتی
- نظام پولی و بانکی
- تشکیلات اداری و اجرائی
- نظام اجرائی طرحهای عمرانی
- چهار چوب فعالیت بخش خصوصی
- ۴- ارتباطات اقتصادی بین المللی
- ایران در رابطه با اقتصاد جهانی
- قراردادهای بین المللی اقتصادی کشور
- واردات
- صادرات
- انتقال تکنولوژی

۵- مبنای اجتماعی تولید اقتصادی

- آموزش
- بهداشت و درمان
- توزیع و درآمد و ثروت ، فقر

۶- مبنای اقتصادی

- حمل و نقل و ارتباطات
- سوخت و انرژی
- پست و مخابرات
- صنایع مادر
- موجودی سرمایه ، مبنای فنی تولید
- ۷- اشتغال ، سرمایه گذاری ، تکنولوژی و تولید
- اشتغال و بیکاری
- سرمایه گذاری و تکنولوژی
- تولید

۸- مصرف ، پس انداز و رفاه اجتماعی

- مصرف
- پس انداز
- مسکن
- محیط زیست
- تامین اجتماعی

۹- بخشهای تولیدی

- عشایر و تولید عشایری
- کشاورزی و تولید روستائی
- صنایع سنتی ، کوچک و متوسط
- نفت و گاز
- بازرگانی داخلی و بین المللی
- سایر خدمات

۱۰- درآمدها و مخارج دولت

۱۱- حجم پول ، نقدینگی و تورم

۱۲- عملکرد نظام بانکی

۱۳- عملکرد شرکتهای دولتی

۱۴- خلاصه بحث و نتایج عمده

تجارت بین الملل

تعداد واحد : ۳

تعداد نظری

پیشنیاز : اقتصاد خر و اقتصاد کلان

هدف : شناخت سیاستها و الگوهای بازرگانی خارجی و برداختهای جهانی در سیستم های مختلف و ارتباط آنها بامسائل اقتصاد داخلی.

سرفصل درس (۴۸ ساعت)

۱- تئوریهای کلاسیک :

عرضه ، تقاضا و تعادل بین المللی .

۲- تئوریهای نئوکلاسیک

هزینه فرصت ، منحنی بی تفاوتی جامعه و مزیت نسبی ، تعادل بین الملل .

۳- تئوری مدرن

شدت کاربرد عامل تولید و فراوانی عامل تولید ، نسبتهای عوامل تولید، قیمت عامل تولید و قیمت های کالاها، علل و معلول تجارت بین الملل و معمای لیانتیف

۴- رشد اقتصادی و تجارت

اثر رشد اقتصادی روی تجارت ، منابع موثر در رشد اقتصادی و تجارت بین الملل ، رشد در یک اقتصاد باز ساده با روند تجارت در کشورهای در حال توسعه و پیشرفته

۵- تجارت و رفاه

تجارت و رفاه افراد ، دستاوردهای تجارت بین الملل.

۶- سیاستهای تجارت بین الملل

مالیاتیهای واردات و صادرات : در مورد یک کشور در حال توسعه و مورد یک کشور بزرگ ، مالیاتیهای تجاری و رفاه ، آثار داخلی تجارت بین الملل ، بحث صنایع نوپا و اهداف غیر اقتصادی ، نظریه های تجاری ، روش تعادل جزئی و کلی ، سیاستهای بازرگانی و مبادلات بین المللی ایران ، شرکتهای چند ملیتی در سیستمهای اقتصادی بازرگانی دولتی .

بازار بین الملل

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

هدف:

سرفصل درس: (۴۸ ساعت)

سرفصل مربوطه متعاقباً ارسال خواهد شد

بیمه حمل و نقل بین الملل

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

هدف:

سرفصل درس: (۴۸ ساعت)

سرفصل مربوطه متعاقباً ارسال خواهد شد

اصول مالی و حقوق بازرگانی بین الملل

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

هدف:

- سرفصل درس: (۴۸ ساعت)

سرفصل مربوطه متعاقباً ارسال خواهد شد

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

شماره: ۲۳/۲۶۴۹

پیوست:

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختصاص به رساله داشته باشد).

در اینصورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در اینصورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره در جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به هر حال اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد خاهاشمی کلیایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

(Handwritten signature)

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بشماره

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

پیوست

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی و با سه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در مشمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سبب‌های در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
    - ج: گذراندن در سبب‌های از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کاپیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۴/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

شماره جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نمایند.

سید محمد کاظم نائینی

دستورالعمل شورای عالی برنامه ریزی